

Katsányi Sándor (is) 75 éves

A közelmúltban e lap hasábjain sorra jelentek meg olyan írások, amelyek közismert és köztiszteltben álló könyvtárosokat köszöntöttek születésnapjukon. Egy nagy nemzedék tagjai ők, akik életükkel és munkásságukkal tekintélyt szereztek a szakmának, és ma is fáradhatatlanul dolgoznak. Közéjük tartozik Katsányi Sándor is, aki az elmúlt év decemberében volt 75 éves. Katsányi Sándorért hét intézmény „versenghetne” (miként hét város Homéroszért), most mégis két közkatona, munkatárs és barát fogalmazza meg ünnepi gondolatait. (Talán ennek is van jelképes értelme.)

Aki ismeri őt, annak neve említéskor rögtön felrémlik a találkozások örömetől felcsillanó tekintete, sokat tudó és sejtető, bölcs mosolya, a személyére olyannyira jellemző nyitottság, széles körű érdeklődés, tájékozottság. Beszélgetések, szakmai viták során megnyilvánuló demokratikus gondolkodása és magatartása, amely mindig igényli és tiszteli a mások véleményét. Katsányi Sándort akkor ismertem meg, amikor 1964-ben Ceglédről a veszprémi megyei könyvtárba került igazgatóhelyettesnek és a módszertani osztály vezetőjének. Ez utóbbi terület közel állt hozzá, ugyanis mindig, mindenben nagyon „módszeres” volt. Jó helyzetfelismerés jellemezte és bízott a kollégáiban. Nemcsak személyre szabottan adott feladatokat, hanem abban is tudott segíteni, hogyan fogjunk hozzá. Azóta is, ma is jellemző rá, hogy nagyon tud lelkesedni és lelkesíteni, biztatni: „te ezt meg tudod csinálni!”, „ezt neked kellene megírni”. Nagyfokú igényessége mindig kihívás a körülötte lévőknek. Igaz, magával szemben is ez jellemzi: kötelező és vállalt feladatait pontosan és megbízhatóan teljesíti, minden előadásra, órára lelkiismeretesen felkészül, írásai tartalmát és stílusát egyaránt kimunkálja.

Előadásait igen gyakran hallgattam, tanulmányait mindig érdeklődéssel olvasom. Ennek legfőbb oka, hogy lényeges kérdésekkel foglalkozik. Valós problémákból indul ki. Megközelítése eredeti, váratlan, esetenként meghökkenítő – akár a századforduló irodalmi ízléséről, akár az *Egri csillagok* befogadásáról, akár az információszerzés módszertanáról értekezik. Bátran keres új, szokatlan összefüggéseket. Jól felépített, világos elméleti okfejtései végén többnyire nagyon gyakorlatias összegzésig jut el, és cselekvésre ösztönöz. Mindig marad hallgatóiban, olvasóiban késztetés a továbbgondolásra. Ugyanez a pedagógiai tudatosság jellemzi az általa szerkesztett tankönyveket is: az *Olvasásismeret* olvasáspedagógiai fejezetét, *A könyvtár kezelése* számos kiadását. Tanítani és tanulni egyaránt jó belőlük.

Hivatalos kapcsolatunk akkor kezdett barátsággá válni, amikor Harmath Istvánnal *Veszprém megye irodalmi hagyományait* gyűjtötték és rendezték könyvbe. A kiadás segítőjeként belekerültem abba az izgalmas szellemi áramkörbe, amelyben dolgoztak: nagy szorgalommal, a téma iránti alázattal, Németh László-i pedagógiai ethosszal. Megbeszéléseiket, együttléteiket széles körű irodalmi tájékozottság, közvetlen stílus és jó humor jellemezte. Így aztán a „Harmath–Katsányi” nemcsak egy kézikönyv, hanem fogalom is lett Veszprém megyében. Méltán jutalmazták szerzőiket Batsányi-díjjal.

Katsányi Sándort kezdetektől foglalkoztatta a gyerekek és a fiatalok viszonya az irodalomhoz, az olvasáshoz, a könyvtárakhoz. Már Veszprémben is publikált ilyen témájú írásokat a könyvtár évkönyveiben. Folytatta a vizsgálódásokat Budapesten, amikor a Könyvtártudományi és Módszertani Központba került. Az MKE Ifjúsági Szekcióját is felhasználta arra, hogy sokakat kutatásra, kísérletezésre, publikálásra ösztönözzön. Feleségével, Könyves-Tóth Lillával évtizedekig közösen munkálkodtak azon, hogy a könyv és könyvtár használatával kapcsolatos ismeretek körét és ezek elsajátításának módjait kidolgozzák. A *Fölfedezem a könyvtárat*, az *Órák a könyvtárban*, az *Információ, könyv, könyvtár* című kiadványok mindegyike alaposan átgondolt, jól felépített gyakorlati segédkönyve a könyvtárosoknak és a pedagógusoknak egyaránt.

Az eddig elmondottak alapján Katsányi Sándort akár szigorú pedagógusnak, elméleti tudósnak is gondolhatják. Azonban mindenben, amit csinál, átsüt nagyon emberi, színes, optimista egyénisége. Vonzódása közismert az utazásokhoz és felfedezésekhez. Tátrai és erdélyi kirándulásainkon mindig ő mászta meg a legmagasabb hegyeket. Nemcsak könyveket szokott ajánlani, hanem színes beszámolóival középkori kisvárosokat, erdélyi templomokat, olasz tavernákat – és a prágai U-Flekt is neki köszönhetem. Minden közel áll a szívéhez, ami a népi kultúra, lelkület megtestesülése: épület, dal, mondóka, népszokás, cserépkorsó (természetesen jóféle vörösborral) vagy butélia (mézespálinkával). Nagymarosi tuszkulánumban a visegrádi történelmi romokkal néz szembe, vagy a rengeteg erdőn nyugtatja tekintetét. Szívesen látja itt barátait, hiszen családi, baráti körben érzi igazán jól magát. Megosztja velük gondolatait, a tűz melegét és a népdalok csillagait.

Ragyogjanak fölötte még soká az égbolt csillagai! Isten éltesen, kedves Sándor!

Balogh Ferencné

* * *

Na, ezt jól megcsináltad, Marika, olyan köszöntőt rittyentettél, amihez csak azt lehet hozzátenni, hogy igen, így van, ez az! Persze, én is pontosan ezt gondolom, de hát a labda az én térfelemen van, hiszen ti Veszprémben, mi meg itt, Pesten lettünk kollégák, és remélem, hogy barátok.

Sándor az ellentmondások embere. Elsősorban azért, mert állítólag 75 éves. Aki ezt a mozgékony kis embert látja, biztos lehet benne, hogy bárkit le tudna győzni úszásban, kertásban, sövényvágásban, ami a dolgok fizikai részét illeti. Szellemiekben meg jobb, ha ki sem állunk vele versenyezni.

34 éve ismerem, először az olvasást kutattuk együtt. Közel egy időben lettünk a híres Kamarás-féle „istálló” tagjai. Életünk meghatározó szakasza volt ez. Mert

olyan hely volt ez kérem, ahol a három István, a Sallai, a Papp és a Kamarás határozta meg a létet és a tudatot. És ebben a közegben Nagy Attilával, Gereben Ferivel, Bartos Évával megerősítve nagyon jó volt dolgozni. Még akkor is, ha én mindig vágytam vissza az olvasók közé, Sándorról pedig igen hamar kiderült, hogy ő inkább tanár, de a javából. Tanító ember, aki – mint Marika fel is sorolta – nemcsak maga tanít, hanem a tanítókat is tanítja. Lillával írt könyvtárhasználati segédkönyveik, most már elmondható, hogy könyvtárosok nemzedékeit segítették abban, hogy könnyed, kedves, humoros formában vezessék be olvasóikat a nagy titokba, ami a könyvtár. A KMK oktatási osztályának vezetése után Papp István hívására a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtárba került, ahol én már nagy szeretettel vártam rá.

Alig láttam embert, aki ennyi hévvel és kedvvel tudott volna dolgozni, akiről valósággal átragadt a környezetére a munkakedv. Legyen szó új, igen komoly szolgáltatás bevezetéséről, mint a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtárban a Központi Ellátó Szolgálat kitalálása, megszervezése, az állománygyarapítás szakmailag ellenőrzött és mégis demokratikus gyakorlatának kialakítása, vagy az évekig kedvvel, körültekintéssel és segítészándékkal szerkesztett *Könyvtári Híradó*. A szabadpolec bevezetése is forradalmi tett volt, amit Papp Istvánnal közösen terveztek el és valósítottak meg a Központi Könyvtárban. Majd következett az Átalakítás (így, nagybetűvel), amiből Sándor igen keményen kivette a részét. És amikor a Mű elkészült, ahogy Papp István a könyvtárosok monumentális kézikönyvébe exportálta talentumát, úgy Sándor elkészítette a legizgalmasabb, legérdekesebb, legnagyobb műgonddal és tárgyilagossággal megírt könyvtártörténetet, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár történetét, az alapítástól a második világháborúig, és most érdeklődéssel, izgalommal várhatjuk a második rész megjelenését.

Nagyon ide illőnek érzem a Szabó Lőrinc-i sorokat, aki Mozartról szólva írta: „*Csak a derű óráit számolom*”. Több mint egy évtizedet dolgoztunk együtt a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtárban, ő volt a főnök, én a beosztott. (irigyelt is érte rendszeren). Ezalatt soha sem láttam lehervadni Sándor arcáról azt az archaikus mosolyt, amit Rilke olyannyira hiányol az Archaikus Apolló-torzóban. Mi ismerhetjük ezt a „hallatlan” mosolyt, ez árulja el, hogy ez az ember nagyon szeret élni, dolgozni, enni-inni, utazni, énekelni, mulatni, olvasni, írni, mindenkét szeret, gyereket, unokát, barátot, de legjobban, mint Filemon Bauciszt, Lillát, élete párját. Isten éltesse mindkettőjüket!

Havas Katalin